

WEGWIJS VOOR

zelfstandigen in moeilijkheden

Wegwijs voor zelfstandigen

Woord vooraf

Mensen met een zelfstandig beroep vinden moeilijk de weg naar het OCMW. Soms uit fierheid, soms omdat ze gewoon niet weten dat ook zij recht hebben op sociale steun en hulp zoals een tegemoetkoming uit het mazoutfonds of schuldbemiddeling.

Zelfstandigen bouwen tijdens hun loopbaan ook sociale rechten op en kunnen die in moeilijke tijden laten gelden.

Deze brochure geeft aan zelfstandigen enkele basisprincipes wat de sociale steun betreft waarop zij eventueel recht hebben. De inhoud van de brochure is het resultaat van overleg met OCMW-medewerkers en met verenigingen die zelfstandigen in nood begeleiden op het terrein.

Uit mijn vele gesprekken met OCMW's weet ik dat zij niemand willen achterlaten. Zij zijn er voor iedereen.

Regelgeving rond zelfstandige beroepen is bijzonder complex en is nergens op een eenvoudige manier gebundeld. Aan de OCMW's heb ik bijzondere aandacht gevraagd om zelfstandigen zo goed mogelijk te begeleiden.

Ik hoop dat deze brochure zelfstandigen in moeilijkheden aanzet om het kantoor van de OCMW-medewerkers gemakkelijker binnen te stappen om hulp te vragen.

Julien Van Geertsom

Voorzitter POD Maatschappelijke Integratie

WEGWIJS VOOR ZELFSTANDIGEN

in acht stappen...

Wat is een OCMW ?

Wie kan er bij een OCMW terecht ?

Welke dienstverlening kan een OCMW
aan zelfstandigen bieden ?

Welke voorwaarden zijn er
voor hulpverlening door het OCMW ?

Wat gebeurt er na mijn aanvraag bij het OCMW ?

Wat is een ontvangstbewijs ?

Moet ik het leefloon terugbetalen ?

Waar kan ik terecht met een klacht over de dienstverlening ?

1 Wat is een OCMW ?

In elke Belgische gemeente of stad is er een openbaar centrum voor maatschappelijk welzijn (OCMW). Het OCMW heeft als opdracht een menswaardig bestaan te garanderen voor iedereen. Toch zijn er nog vele mensen die een verkeerd beeld hebben van wat het OCMW is en wie er waarvoor terecht kan. Deze brochure gaat dieper in op een aantal wettelijke regels die voorschrijven wat een OCMW wel of niet kan doen voor zelfstandigen in moeilijkheden.

2 Wie kan er bij een OCMW terecht ?

De dienstverlening van een OCMW staat open voor iedereen die behoeftig is, dus ook voor zelfstandigen. Aan zelfstandigen wordt dus niet bij voorbaat de toegang tot een OCMW ontzegd. Het inkomen van zelfstandigen schommelt van maand tot maand en sommige zelfstandigen kunnen geconfronteerd worden met hoge schulden. Op tijd hulp inroepen van het OCMW verdient dan ook aanbeveling om erger te voorkomen.

3 Welke dienstverlening kan een OCMW aan zelfstandigen bieden ?

3.1. Leefloon of financiële hulp

Het leefloon is een financiële uitkering die je kan ontvangen als je aan de wettelijke voorwaarden voldoet.

Voorwaarde 1: nationaliteit

Je bent ofwel:

- Belg;
- Staatloos;
- Een erkende vluchteling;

- EU-burger of een familielid dat hem begeleidt of zich bij hem voegt met een verblijfsrecht van meer dan drie maanden én drie maanden effectief verblijvend op het grondgebied;
- Vreemdeling die in het bevolkingsregister ingeschreven is.

Voorwaarde 2: leeftijd

Je bent ofwel:

- Minstens 18 jaar oud;
- Jonger dan 18 jaar en ontvoegd door het huwelijk of je bent zwanger;
- Je hebt kinderen ten laste.

Voorwaarde 3: werkelijke verblijfplaats

Je verblijft gewoonlijk en permanent in België op legale wijze. Het OCMW kan niet eisen dat je een huurcontract, een woonst of een inschrijving in het bevolkingsregister hebt.

Voorwaarde 4: inkomen

Je bent behoeftig en je hebt geen inkomen of een inkomen dat lager is dan het leefloon. In het laatste geval past het OCMW enkel het verschil bij. De behoeftigheid wordt vastgesteld door middel van een sociaal onderzoek dat het OCMW uitvoert.

Voorwaarde 5: werkbereid

Je bent bereid te werken. Deze voorwaarde geldt niet wanneer je gezondheid of je specifieke situatie het niet toelaten om te werken.

Voorwaarde 6: sociale rechten

Je laat je rechten gelden op uitkeringen die je kan genieten op basis van de Belgische of buitenlandse sociale wetgeving.

Het leefloon is het allerlaatste sociale vangnet. Als je al het mogelijke hebt gedaan om op een andere wijze over een inkomen te beschikken, dan pas kan je recht op een leefloon openen.

3.2. Wat telt mee bij het berekenen van mijn inkomen ?

In principe komen alle bestaansmiddelen in aanmerking van welke aard of oorsprong ook. Het kan daarbij om beroepsinkomsten uit een zelfstandige activiteit gaan, sociale uitkeringen, inkomsten uit roerende en onroerende goederen, onderhoudsgelden voor jezelf, voordelen in natura enz. Het OCMW kan je hierover meer gedetailleerde informatie geven.

Het OCMW zal samen met je nagaan of er andere sociale rechten zijn waarop je een beroep kan doen. Die rechten moet je eerst uitputten. Dat kan bijvoorbeeld een werkloosheidsuitkering, een ziekte-uitkering, een pensioen of een tegemoetkoming voor personen met een handicap zijn.

Voor zelfstandigen is de bepaling van het inkomen een complexe aangelegenheid. Het OCMW kan zich immers niet baseren op loonfiches. Daarom moet er medewerking zijn aan het sociaal onderzoek. Op die manier kan OCMW een zo volledig mogelijk beeld krijgen over jouw activiteiten, de financiële stromen die ermee gepaard gaan en de problemen van de zelfstandige.

3.3. Beheren van je persoonlijke schulden.

Als je schulden hebt opgebouwd die onbeheersbaar zijn geworden, kan het OCMW je bepaalde hulp bieden. Dit is enkel van toepassing op de persoonlijke schulden, niet voor de schulden opgebouwd binnen de zelfstandige activiteit. Voor schulden uit de zelfstandige activiteit zal het OCMW je doorverwijzen naar gespecialiseerde diensten. Het OCMW kan je uitgaven leren plannen of gebruik maken van wettelijke maatregelen om je schulden te verminderen, te beheersen of te beheren.

3.4. Toegang tot noodzakelijke gezondheidszorgen

Veel zelfstandigen in moeilijkheden zijn niet in regel met hun ziekteverzekering. Een opname in het ziekenhuis, een bezoek aan dokter; apotheker; tandarts zijn dan vaak moeilijk te betalen. Het OCMW kan je helpen je ziekteverzekering in orde te brengen of kan indien nodig, en na sociaal onderzoek, de kosten ten laste nemen.

3.5. Voorzien in elektriciteit, gas en water

Als je al een tijd geen facturen van elektriciteit, water of gas meer kan betalen, kan het OCMW helpen je financiën weer op orde te brengen. Een minimale levering van elektriciteit door de energieleverancier is mogelijk. Afsluiting door de energieleverancier of de watermaatschappij kan niet zonder dat het OCMW hiervan op de hoogte wordt gebracht.

3.6. Een dak boven je hoofd

Als je dakloos bent of geen woning (meer) hebt, kan het OCMW je helpen zoeken naar een tijdelijke of permanente oplossing. Het OCMW kan je doorverwijzen naar de sociale woningmaatschappijen, eventueel naar het sociaal verhuurkantoor of kan in uiterste nood een tijdelijke noodwoning ter beschikking stellen. Dit hangt uiteraard af van je specifieke situatie.

3.7. Op weg naar werk

Als je gestopt bent met je zelfstandige activiteit of als de opbrengst uit je zelfstandige activiteit blijvend ontoereikend is, kan het OCMW je helpen bij het zoeken naar werk of je een opleiding aanbieden. Het OCMW beschikt hiervoor over heel wat instrumenten en ook de gewestelijke diensten voor arbeidsbemiddeling kunnen hierbij helpen.

4 Welke voorwaarden zijn er voor hulpverlening door het OCMW ?

Je stapt het beste zelf naar het OCMW. De OCMW-hulpverlening is gratis. Als je dat wilt, kan je je laten vergezellen door een persoon die je zelf kiest. Je legt je situatie uit aan de maatschappelijk werker van het OCMW.

De maatschappelijk werker van het OCMW is gebonden door het beroepsgeheim. De maatschappelijk werker zal ook inlichtingen geven over je rechten en plichten. Na het sociaal onderzoek beslist het OCMW welke hulpverlening het meest passend is.

Er is geen wettelijke vereiste dat je je zelfstandige beroepsactiviteit moet stopzetten vooraleer het OCMW iets kan doen.

Nadat je hulp aanvraagt, start het OCMW een sociaal onderzoek op. Er wordt hierbij nagegaan of je voldoet aan de wettelijke voorwaarden. Eén van de belangrijkste voorwaarden is behoeftig zijn. Om dit na te gaan, zal het OCMW onderzoeken wat je situatie is. Het gaat om een individueel onderzoek dat ervoor zorgt dat er hulp op maat is. Het is belangrijk dat je actief meewerkt aan dit onderzoek en alle nodige gegevens bezorgt. Als er inlichtingen ontbreken en je zelf niet in staat bent om ze te verschaffen, kan het OCMW deze zelf opzoeken. Door deze informatie krijgt het OCMW een duidelijk beeld van je sociale- en financiële situatie.

Om na te gaan of je onroerende of roerende inkomsten hebt, zal het OCMW je toestemming vragen om dit op te vragen bij de financiële instelling(en), de administratie financiën of de sociale zekerheid.

5 Wat gebeurt er na mijn aanvraag bij het OCMW ?

Een maatschappelijk werker van het OCMW zal een sociaal onderzoek instellen om na te gaan of je recht hebt op maatschappelijke integratie (via tewerkstelling of leefloon) of op maatschappelijke dienstverlening.

De maatschappelijk werker stelt een dossier op. Een maatschappelijk werker heeft hiervoor de nodige informatie nodig die je ter beschikking stelt of die opgezocht wordt. Het kan daarbij gaan om rekeninguittreksels, documenten die aantonen dat er schulden zijn, eventuele vonnissen van een rechtbank, een orderboek enz. Op basis van dit dossier zal de Raad voor Maatschappelijk Welzijn een beslissing nemen.

Je het recht om gehoord te worden door de Raad voor Maatschappelijk Welzijn vooraleer de beslissing over je aanvraag wordt genomen.

Je kan je laten bijstaan of vertegenwoordigen als je dit schriftelijk gevraagd hebt. Dit recht is niet voorzien voor een aanvraag om maatschappelijk dienstverlening, maar je mag het altijd vragen.

Binnen de 30 kalenderdagen na jouw aanvraag werd ingediend, moet de Raad voor Maatschappelijk Welzijn een beslissing nemen.

Binnen de 8 dagen na de OCMW beslissing wordt je hiervan op de hoogte gebracht. Dit gebeurt met een brief, die aangetekend wordt verzonden of die je wordt overhandigd. Je tekent dan het ontvangstbewijs.

Het OCMW kan je aanvraag goedkeuren, maar ook weigeren. Bij een weigering van je aanvraag moet het OCMW de redenen waarom je geen recht hebt op het leefloon of op maatschappelijke dienstverlening schriftelijk en duidelijk aan je overmaken.

Als je het niet eens bent met de redenen van weigering, of wanneer de Raad voor Maatschappelijk Welzijn niet tijdig een beslissing nam, kan je tegen de beslissing van het OCMW in beroep gaan bij de arbeidsrechtbank.

6 Wat is een ontvangstbewijs ?

Als je een aanvraag voor steun doet, is het belangrijk dat je het OCMW niet verlaat zonder "ontvangstbewijs". Het OCMW is verplicht om je dit ontvangstbewijs te geven. Dankzij dit document kan je later bewijzen op welke datum je de aanvraag deed. Je bewaart dit ontvangstbewijs, ook al wordt de aanvraag geweigerd.

Waarom is een ontvangstbewijs met datum zo belangrijk ? De eventuele hulp wordt je toegekend lopende vanaf de datum van je aanvraag. Dit is ook het geval wanneer de hulp je eerst wordt geweigerd en je deze hulp later toch krijgt nadat je in beroep bent gegaan.

Moet ik het leefloon terugbetalen ?

Het OCMW zal het betaalde bedrag terugvorderen als je later inkomsten ontvangt die betrekking hebben op de periode waarin je OCMW-steun ontving. Een terugvordering kan eveneens indien je een onjuiste aanvraag deed.

Waar kan ik terecht met een klacht over de dienstverlening ?

Je kan een beroep doen op een ombuds- of klachtenprocedure als je niet tevreden bent over de werking van de OCMW dienstverlening. Sommige OCMW's hebben een ombuds- of klachtenprocedure. Waar die niet bestaat kan je de klacht overmaken aan de voorzitter van het OCMW.

De brochures "Wegwijs in het leefloon" en "De gids voor de gebruikers van het OCMW" gaan dieper in op de voorwaarden van het leefloon. Dezelfde voorwaarden zijn van kracht voor iedereen dus ook voor de zelfstandigen.

“WEGWIJS IN”

Een uitgave van POD Maatschappelijke Integratie

De POD MI is een overheidsdienst die ernaar streeft een menswaardig bestaan te waarborgen aan alle personen.

<http://www.mi-is.be>

POD MAATSCHAPPELIJKE INTEGRATIE
BETER SAMEN LEVEN
SPP INTÉGRATION SOCIALE
MIEUX VIVRE ENSEMBLE

Colofon

Deze brochure is een uitgave van POD Maatschappelijke Integratie.
<http://www.mi-is.be>

Eindnoot

Verantwoordelijke uitgever: Julien Van Geertsom, Koning Albert II-laan 30, 1000 Brussel
Vormgeving en opmaak: Commotie (www.commotie.be)
Deze publicatie mag vrij verveelvoudigd en verdeeld worden.